

Please check whether you have got the right question paper.

- N.B:**
1. Attempt any **five** questions.
  2. **All** questions carry **equal** marks.
  3. Answers to the two section should be written in the **same** answer book.
  4. The paper will carry **100** marks for the **I.D.O.L** students.

Section-1

Q.1 What is meant by agriculture? State the significance of agriculture in rural development.

OR

Define the term agriculture productivity. State the causes of low productivity in India.

Q.2 Explain the concept of soil erosion and state the causes of soil erosion.

OR

Explain the various causes of land acquisition for non-agriculture purpose.

Q.3 What is meant by organic fertilizers? Explain the different types of organic fertilizers.

OR

State the different traditional and modern equipment utilized for agriculture.

Section - II

Q.4 What is meant by green revolution? Critically examine the green revolution.

OR

Discuss the agricultural policies in the era of liberalization.

Q.5 State the objectives & functions of agricultural university.

OR

Write in detail about department of agriculture government of Maharashtra.

Q.6 Explain the concept of organic farming. State the significance of organic farming.

OR

What is meant by Tissue culture? Explain the importance of Tissue culture.

*****

[वेळ:३ तास]

[गुण:७०]

Please check whether you have got the right question paper.

- सूचना: १. एकूण पाच प्रश्न सोडवा.
२. सर्व प्रश्नांना समान गुण आहेत.
३. दोन्ही विभागांची उत्तरे एकाच उत्तर - पत्रिकेत लिहा.
४. दूर व मुक्त अध्ययन संस्थेच्या विद्यार्थ्यांसाठी प्रश्न - पत्रिका १०० गुणांची असेल.

विभाग-१

- प्र.१ शेती म्हणजे काय? ग्रामीण विकासातील शेतीचे महत्व विशद करा.
किंवा
कृषी उत्पादकतेचा अर्थ सांगून भारतातील शेतीच्या अल्प उत्पादकतेची कारणे सांगा.
- प्र.२ जमिनीच्या धुपेची संकल्पना स्पष्ट करून जमिनीच्या धुपेची कारणे सांगा.
किंवा
बिगरशेती वापरासाठी होणाऱ्या भूसंपादनाची विविध कारणे स्पष्ट करा.
- प्र.३ सेंद्रियखत म्हणजे काय? सेंद्रिय खतांचे विविध प्रकार स्पष्ट करा.
किंवा
शेतीसाठी वापरली जाणारी विविध पारंपारीक व आधुनिक अवजारे सांगा.

विभाग - २

- प्र.४ हरितक्रांती म्हणजे काय? हरितक्रांतीवर टीकात्मक परिक्षण करा.
किंवा
उदारीकरणाच्या काळातील कृषीधोरणांवर चर्चा करा.
- प्र.५ कृषी विद्यापीठांचे उद्देश्य आणि कार्ये सांगा.
किंवा
महाराष्ट्र शासनाच्या कृषी विभागाची सविस्तर माहिती द्या.
- प्र.६ सेंद्रिय शेतीची संकल्पना स्पष्ट करून सेंद्रिय शेतीचे महत्व सांगा .
किंवा
उतीसंवर्धन म्हणजे काय? उतीसंवर्धनाचे महत्व स्पष्ट करा.

*****